

Privlačnost diska Otudjenje - pobjeći od stvarnosti

Anto BOBAŠ

»Škvadra je bila moja obitelj. Tu sam našla prijateljstvo, nježnost i ljubav. Već mi se pozdravni poljubac ludo sviđao. Svatko je svakoga poštivao i volio - nježno i prijateljski. Otac me nikada u mom životu nije tako poljubio.

U društvu nije bilo nikakvih problema, zapravo o problemima nismo nikada ni pričali. Nitko nikoga nije opterećivao svojim 'sranjem' u kući ili na poslu. Kad smo se našli skupa, za nas nije postojao bijedni svijet odraslih. Razgovarali smo o glazbi, o drogi; ponekad o odjeći, a ponekad o ljudima koji su znali stati pandurima na žulj. U našim je očima svatko bio dobar tko je negdje provalio, ukrao auto ili opljačkao banku...«¹

Poštovani sudionici ovoga skupa,

neka ovo bude početak mog razmišljanja na ovu temu. Kažem razmišljanja, jer zadatak koji je meni postavljen, nisam mogao shvatiti ni oblikovati u obliku jednog predavanja.

Želio bih da se svi vi uključite u razmišljanje o ovom i te kako ozbiljnom problemu današnje mladeži.

- Što je to, što naše mlade - vašu djecu - udaljava od njihovih obitelji?

- Koja je to snaga koja ih odvodi iz sigurnosti doma u nesigurnost ulice?

- Koji je razlog da mlade danas sve češće susrećemo po »diskačima«, kafićima, po mračnim klubovima - a sve manje u crkvi, ili nekom drugom mjestu, gdje bismo to željeli?

Pokušajmo najprije problem potražiti u društvu u kojem živimo! Pokušajmo sam problem smjestiti u vrijeme i prostor.

»Čovjek velegrada stremlji za svojim životnim ciljevima, usaden u masi drugih njemu sličnih, koji se zajedno s njim guraju u prepunim autobusima i tramvajima. Sudara se s gomilama prolaznika na prenatrpanoj i bučnoj ulici, i ne prepoznaje svoj vlastiti odraz u njima. Svi su ti ljudi za njega samo stranci, koji su mu pridruženi nekom višom silom.

Čovjek velegrada žali se na stresove i napetosti, na rijetke posjete prijatelja. Nezadovoljan je kvalitetom vlastitog života i zapanjujuće svjestan svoje nemoći da učini bilo što uistinu vrijedno i trajno - kako za sebe, tako

1 F. CHRISTIANE, *Mi djeca s kolodvora ZOO*, Globus, Zagreb 1983, str. 67.

i za svoje najbliže. On je prvenstveno zaokupljen samim sobom - 'svojim životnim problemima'. Neodlučan je napraviti početni korak prema drugom čovjeku, pokazati svoj interes i brigu za drugoga. On nema vremena ni mogućnosti za potrebnu sabranost i suočenje sa samim sobom. Pokušava zatvoriti svoju egzistencijalnu prazninu maštanjem o nekom 'boljem životu', kakav bi trebao tek živjeti. Pomalo je zavidan onima za koje misli da istinski znaju uživati u svom životu. Zaokupljen je svim raspoloživim zabavama, ali brzo mu i one dosade, jer uviđa da su ispraznost. Uvijek nekamo ide i nekoga traži. Ne želi shvatiti da od samoga sebe i vlastite životne odgovornosti ne može pobjeći. On je navikao živjeti u gomili, ali tako da ga se ona gotovo ne tiče. Život ga boli, jer se previše nasilno veže za njega. Boji se da će mu pobjeći. Uvijek kao da mu se čini da život više voli druge ljude nego njega.

Tišina mu je nepodnošljiva, jer ga opominje da je sam i naglašava mu njegove unutarnje strahove. A ipak nigdje jače ni bolnije ne upoznaje samoću nego usred mnoštva i buke.

Čovjek velegrada ne uviđa da je jedinstveno biće, čija se budućnost krije u njemu samome, u onome što učini u sadašnjosti.

On ne prihvaća život kao dar i ne pita se, kako bi bilo najbolje upotrijebiti vrijeme koje mu je dano, za kojim žudi, a pogrešno ga upotrebljava, kad-god ga ima na pretek. Sve ovisi o trenutku kad će se izvući iz svoje ljuštore i početi ispunjavati svoje vječne težnje za ljubavlju, mirom, srećom...

Čovjek velegrada mašta o sreći, nesvjestan činjenice da svaki trenutak svoga života može učiniti sretnim²

Diogen je još davno, prolazeći kroz atensku gomilu, s upaljenom svijećom usred bijela dana govorio: »Tražim čovjeka.« Aristotel je tvrdio da metropole kao Babilon nisu bile pravi gradovi jer se ljudi u njima nisu mogli poznavati, budući da je bila nemoguća komunikacija ili zajednički život građana.

Danas nije samo u gradovima teško zajednički živjeti. I u mnogim manjim naseljima metež tehničke civilizacije onemogućuje mir potreban za odmor, razmišljanje i plodan razgovor.

Današnja je situacija paradoksalna, jer se čovjek sve više kreće u društvu, a u isto je vrijeme osamljeniji no ikad. Tehnički je superkomuniciran a živi psihološki odvojen, bez ikakve osobne komunikacije; vanjske komunikacije ima i previše, a nedostaje mu unutarnja.

Danas, u doba masovnih komunikacija kao da se među ljude uvukao nekakav strah. Sve više istinitom postaje činjenica, da - što su veće i raširenije komunikacije - manja je komunikacija među ljudima.

2 B. ŽGANJER, *Razmišljanje nad otuđenošću*, »IPAK«, župni listić župe Kraljice svete krunice, str. 3.

Za komunikaciju je potrebno uvijek dvoje, a ne osoba koja gleda TV, koji često nazivaju: »gluhi član obitelji« - zna govoriti a ne zna slušati. Ako je izgubljena ili narušena komunikacija između roditelja (ona je bitna i prvotna), ako se za nju nema vremena, neće onda postojati ni komunikacija između muža i žene. Kada se nađu zajedno, šutjet će, a tu šutnju treba zakrpati (nepodnosiva je, a ne znaju kako je ispuniti). Gledajući TV, video, slušajući glazbu, jasno neće biti komunikacije ni između roditelja i djece, niti između djece i djece, jer će i oni činiti isto.

Današnja »masifikacija« uzrokuje kod čovjeka gubitak intimnosti i prema tome gubitak navike i užitka »biti sam«. Danas jedva da i postoji intimnost, jer je život male grupe zamijenjen životom »mase«, a osamljenost se smatra kaznom ili luksuzom.

Čovjek se danas osjeća napadnut, lišen svoje intimnosti, čak i prazan u samome sebi. Današnji je čovjek osamljeniji nego ikada, osjeća se izgubljenim, kao u oluji, u ljudskoj masi velikih gradova. Živi zajedno, ali ne živi zajednički jer mu manjka životno sudjelovanje i zajedničko življenje sa zajedničkim zadacima. Ima stoga puno istine u šali, kad se kaže, da ima mnogo dodira »ramena i ramena«, ali nedostaje kontakta »čovjeka i čovjeka«.

Milijuni ljudi koji se svakodnevno kreću mravnjacima velikih gradova obično žive ekstravertirani, otuđeni (kao životinje u stadu), i prazni u dubini svog bića.

U Njemačkoj je prije nekoliko godina provedena anketa, i najčešće upotrebljavana rečenica u toj godini bila je: »Čovječe, pusti me na miru! Imam i svog posla!«

Tek ako budemo ovo pravo razumjeli, moći ćemo objasniti i čovjekovu žudnju za bijegom, tipičnu za modernog čovjeka. On nesvjesno osjeća veliku unutarnju prazninu, pa zadovoljenje i nadomjestke traži vani. Boji se samoće jer se boji suočiti s vlastitom prazninom. Bježeći od sebe, utapa se na taj način u anonimnosti velikih gradova i događajima masa. Nprestano je na ludim putovanjima u potrazi za avanturama iz kojih se vraća umoran, prazan, dosađujući se kao i prije. U njemu djeluje poseban mehanizam obrane koji se zove »bijeg«, kojim on bezuspješno pokušava izmaknuti samome sebi. Zaboravlja da se sreća mora tražiti najprije u samome sebi (u susretu sa samim sobom i s Bogom), a ne u promjeni mjesta i zanimanja.

Čovjek današnjice trpi zbog svoje unutarnje praznine i tjeskoban je zbog osamljenosti u kojoj jasno osjeća tu prazninu.

Ljudsko postojanje bez vjerodostojnog smisla, bez objektivnih i sigurnih vrednota, bez uvjerenja i vjerovanja, uzrokuje dubok strah od samoće (strašna »tjeskoba osamljenosti«).

»Da bismo se oslobodili te tjeskobe, obično nastojimo pobjeći od nas samih uranjajući u neku grupu i pokušavajući se osloboditi svojih odgovornosti« - objašnjava Erich Fromm.

Ono što današnjem čovjeku posebno šteti nije činjenica što je osamljen, nego tjeskoba zbog osamljenosti, a to znači onaj bolesni strah od /biti sam/ i nesposobnost voljenja i postizanja pozitivne i bogate osamljenosti.

Toliko o društvu i njegovim problemima. Promotrimo onako sa strane naše obitelji - možda je u njima život drukčiji.

Evo što govori jedna majka o svojoj kćerki.

»Često sam se pitala, kako to da ranije nisam primijetila što se događa s Kristinom. Odgovor je jednostavan, ali ja sam ga prihvatila tek pošto sam razgovarala s drugim roditeljima koji su od svoje djece doživjeli slično.

Kada je žena zaposlena, onda nema dovoljno vremena paziti na svoju djecu. Potreban joj je mir i sretna je ako su djeca samostalna. Istina je, Kristina je ponekad dolazila kući kasno. No uvijek je imala ispriku, a ja sam joj odviše spremno vjerovala. Te sam njezine neredovitosti, kao i njezino prkosno ponašanje tumačila kao posve normalnu razvojnu fazu i vjerovala sam da će je proći.

Nisam je htjela ni na što prisiljavati. Sama sam u tom pogledu na vlastitoj koži iskusila najgore. Moj je otac bio pretjerano strog. Njegov se odgoj sastojao samo od zabrana.

Htjela sam poštediti Kristinu od onoga što sam ja proživjela. Mora se slobodno razvijati, a ne pod pritiskom, kakvom sam ja bila izložena; mora imati slobodu kakvu podrazumijeva suvremeni odgoj - mislila sam. Čini se da sam joj kasnije dopustila previše...

Kad sam se kasno uvečer vraćala s posla, mogla sam im često donijeti i neku sitnicu. Bilo mi je zadovoljstvo da nešto za njih kupim. One bi mi se tada objesile oko vrata, a ja sam se osjećala kao da je Božić.

Danas naravno znam da sam time u prvom redu htjela isкупiti svoju zlu savjest, jer sam im darivala tako malo vremena. Trebalo je da pustim novac i da se za njih brinem umjesto da toliko radim. Danas ni sama ne shvaćam zašto sam ih ostavljala same. Kao da se to može popraviti lijepim darovima. Bilo bi bolje da sam živjela od socijalne skrbi sve dok sam bila potrebna djeci.

U svakom slučaju, od silnog napora da im lijepo uredim dom posve sam izgubila iz vida što je najvažnije. Mogu to okretati kako me volja, na kraju ipak sebi predbacujem uvijek isto. Svoju sam djecu prečesto ostavljala samu³

»Obitelj je - temelj društva, kako nam to govori pastoralna konstitucija '*Gaudium et spes*', jer se u njoj susreću i međusobno pomažu različiti naraštaji u nastojanju da postignu najpotpuniju moguću ljudsku solidarnost

3 Usp. F. CHRISTIAN, nav. dj. str. 61, 62.

u usklađivanju životnih interesa pojedinca, u usklađivanju prava osoba sa zahtjevima društvenog života.«

S druge strane ostaje istina koja je postala stvarnošću mnogih obitelji današnjice. »Svoju sam djecu prečesto ostavljala samu, i na taj način im postajala stranac.« Nemojmo misliti da smo mi izuzeti od ovoga.

Zavirimo malo u naš svagdašnji obiteljski život, pokušajmo se prisjetiti običnog radnog dana; kako izgleda naš radni dan od ustajanja do lijeganja. Nisu li korijeni problema već tu?

Buđenje rano ujutro, odlazak na posao, što razumijeva naravno buđenje i za vaše dijete, jer ga trebate odnijeti u jaslice... zatim vrtić. Poslije, kad malo odraste, ostajat će doma s ključem oko vrata. Svakog jutra bit će mu ostavljena poruka na hladnjaku, gdje će ga čekati spremljen objed koji sam treba podgrijati. I tek nakon što napiše zadaću, moći će uključiti TV ili video, naravno - poslije će moći izići pred zgradu i skakati s ostalom djecom.

I pošto ste svome djetetu preporučili, još onako pospanom ujutro, da se dignu odmah kad zazvoni sat, i nauči što treba za školu ... pustili ste ga da vas vidi tek kasno popodne, ili možda navečer, kad se umorni budete vratili svome domu.

Čineći tako mjesecima, godinama, vi zapravo i ne htijući privikavate svoje dijete na hotelski način življenja, a sami ste, od jutra do mraka, zauzeti radom da biste mogli bolje živjeti. Na kraju taj »bolji život« ostane samo otrcani san, koji se nikada ne ostvari, da bi se onda jednog dana, kad i dijete progleda, susreli kao potpuni stranci: vi - njihovi roditelji i vaša rođena djeca. I ne samo to, nego i otac i majka tijekom vremena postat će s takvim načinom življenja jedno drugome stranci, s velikom prazninom u duši - i kod djece i kod roditelja.

Jedan nastavnik, kakvih danas imate na stotine u Zagrebu, sročio je to ovako: »Obitelj je nažalost razbijena dosta dugo i roditelji od ranog jutra do kasnog popodneva rade i trče za novcem, a djeca su prepuštena sama sebi. Roditelji idu logikom: djeca su u školi, neka se o njima brinu nastavnici, oni su za to plaćeni. Mi dajemo glazuru odgoja koji dolazi od kuće. Roditelji kad dođu doma, da bi kompletirali svoju ljubav, daju djeci novce za hamburgere, kino, video-igre... i svi ti noćni izlasci su roditeljska linija manjeg otpora: roditelji se vladaju po logici 'kad idu svi neka idu i oni'. Ne znam koliko tu škola može nešto popraviti«⁴

U ovom slučaju bi se moglo govoriti o ljudima na jednu dimenziju; ljudima s malo želja: ništa više osim da im djeca imaju dovoljno, pa da ne pate, da ne budu siromašni kao što su oni bili.

4 M. KRUHAK, *Zašto klince nitko neće*, TOP, br. 258, Zagreb 1992, str. 6.

Obitelj je dakle ostala razbijena. Roditelji u neprestanoj strci za novcem - djeca prepuštena sama sebi.

Idući ovom logikom djeca ostaju nepripremljena i nezadovoljna, zato što nisu dobila ono što im je potrebno za život, jednako kao i njihovi roditelji, koji im to nisu mogli ni dati, jer kako će im dati ono što su tijekom vremena izgubili ili nikada nisu ni posjedovali! Ljubav! Ljubav im nisu mogli dati, jer da bi je čovjek posjedovao, treba se isto tako brinuti za nju, čeznuti za njom, htjeti je, poticati je u sebi, hraniti je da raste.

»Ljubav je kao sunce, i kome ono nedostaje - nedostaje mu sve. Ljubav je jedini ključ koji odgovara vratima raja. Ljubav je kao dobar prijatelj, koju, ako ne pazimo, lako izgubimo. Odseli se od nas, nastani se daleko – baš kao prijatelj kojega smo izgubili.«⁵

»Vaša su djeca slika vas« - reći će Khalil Gibran. Ako, s mlijekom kojim ste ga hranili, djetetu niste prenijeli i ljubav i zahvalnost, neće moći ni ljubiti, jer neće znati - nije naučilo od svojih, koji su mu dali tijelo. Kako može dati ono što nije primilo? Niste im prenijeli ono što nemate u sebi, a očekujete to od njih. Tražite plodove tamo gdje niste sijali.

Koliko ste puta dosad u razgovoru slušali roditelje kako se s tugom i bolom u srcu žale na svoju djecu: »Sve smo im dali, a oni su toliko nezahvalni.« Priupitamo li, što su im to sve dali, uslijedit će odgovor: »Radili smo, crnčili od jutra do mraka samo da bismo njima učinili život ugodnim, da imaju sve... neka imaju, da se ne pate, kako smo se mi patili. Školovali smo ih... a sada kao da su iz epruvete rođeni - kao da nemaju ni oca ni majke.«

Dakle, ne samo društvo nego i naše obitelji stvaraju među mladim ljudima sve više otpadnika. I na selu i u gradu mnogi mladi pate od beskrajne dosade i osjećaja besmislenosti vlastitog postojanja. Jedinu promjenu i zabavu, ne samo za vikend, nude im 'diskoteke'.

»Taj iz dana u dan sve veći broj mladih traži u diskotekama mogućnost da se rastrese. No u prostorima u kojima ne postoji gotovo nikakva 'verbalna komunikacija' glazba je samo omama, a poslije nje slijedi razočaranje zbog toga što se ništa nije doživjelo.«⁶

Upitat ćete se s pravom, zašto im je potrebna toliko zaglušujuća galama? Ljudi koji istražuju tržište otkrili su da mladi današnjice traže sve jače podražaje, za ispunjenje svojih čežnji. Potreban im je toliko jak podražaj koji će im često nanijeti i bol, i oni su spremni na njega, samo da bi zaboravili na svagdašnje brige.

5 PHIL BASMANS, *Jednostavno volim te*, Kršćanska sadašnjost, Zagreb 1990, III. izdanje, str. 8.

6 Usp. F. CHRISTIANE, nav. dj. str. 235-236.

Može se sa sigurnošću reći da se ovdje ne radi o uživanju u glazbi; tu je mnogo više riječ o bijegu iz stvarnosti, pa makar taj bijeg bio i bolan.

»Djeca i mladi ne nalaze dakle zadovoljstvo u svojoj sadašnjosti, ne vide nikakve vrijedne perspektive za budućnost i nisu kadri izvući snagu iz prošlosti. Razdoblje djetinjstva s njegovim slobodnim i zbog toga stabilizacijskim mogućnostima razvoja i doživljavanja svedeno je samo na predškolsko doba, a sve na račun što ranijeg orijentiranja sposobnosti i pasivnog konzumiranja.

Mladi čovjek kojeg su na taj način prevarili da djetinjstvo raspoloživo samo začecima mašte, samostalnosti i povjerenja u sebe, pa juri od podražaja do podražaja, zbog čega ne može razviti obrambenu snagu protiv snažnog poticanja potreba kojemu ga svojom strategijom izlažu proizvođači robe još od najranije dječje dobi. Sve više mladih ljudi zaključuje već u pubertetu, na osnovi pooštrenih selekcijskih mehanizama u školi, da usprkos najvećem zalaganju nikada neće sa svojim budućim financijskim mogućnostima imati pristup u atraktivni svijet izloga i reklame koji ih je od malena fascinirao. To je spoznaja koju oni, doduše, formalno priznaju i ubrzo pretvaraju u traženje alternativnog životnog stila, ali mnogi mladi ljudi postaju ogorčeni što će im blagostanje potrošačkog društva ostati nedostupno.«⁷

Novac je sve češća odrednica i međuljudskih odnosa među ljudima. Da bi upoznao neku djevojku, mladić mora potrošiti u diskoteci tisuću, dvije i više dinara, a da se i ne spominju troškovi za odgovarajuću odjeću po modi mladih, zatim ploče, koncerti i slično. Za jednog učenika to su zasigurno veliki izdaci. U tim se malim stvarima javljaju veliki problemi, pa dolazi do previranja u kojem mladi pokušavaju na druge načine zadovoljiti svoje želje.

Roditelji se već nalaze u takvoj situaciji da im ne mogu pokazati ispravan put. I sami su većinom opterećeni nerješivim protuslovljima: s onim što su postigli ili će postići u životu nikada sebi ne mogu ili neće priuštiti ono što su doista željeli odnosno naučili željeti. Istodobno, za razliku od svoje djece, oni se tako brzo ne odriču trke, već ulažu sve napore u taj Sizifov posao. Pri tome zapostavljaju vrijednosti kao što su prijateljstvo, susjedske veze, povjerenja, pouzdanje, spremnost da se pomogne, smisao za razumijevanje tuđih poteškoća...

Destrukcija obiteljskog života poprima na taj način sve veće razmjere... Mladi čovjek, osim što mora izaći na kraj s problemima svog puberteta, izložen je i pritiscima okoline, u kojoj ima sve više razvoda brakova, televizio- i video-manije u slobodno vrijeme, sve više samoubojstava, alkoholizma i raznih farmaceutskih 'pomoćnih' sredstava.

7 Ibidem, str. 236.

»Takav se mladi čovjek iznenada i ne htijući nađe u labirintu s mnogo izlaza i mnogo zamršenih ograda koje se zovu roditeljska kuća, mogućnost zabave, radna očekivanja, školski zahtjevi, seksualnost i snovi. Pogodite na što će se odlučiti?

Pitanje je samo kako će se izvući. Izlaz će najvjerojatnije pronaći u izlascima i kasnim noćnim vraćanjima s tuluma i iz diskoteka. S vremenom će biti sve odaniji škvadri s kojom izlazi, i nije dalek put da, ako bude imao sreće, zaglavi u nekoj sekti, ili ako mu se sreća ne osmjehne da ga put odvede u neko alkoholičarsko društvo ili među fiksere.«⁸

Svi mi na svoj način poznavamo mlade, i znamo da su mladi uvijek spremni na brzo »rješavanje« problema, makar to bilo i uz veliki rizik. Razumljivo je što u svijetu koji je sve siromašniji mogućnostima doživljaja, sami pokušavaju izboriti »svoje« doživljaje i tako ih sve veći broj prihvaća »pruženu ruku«, koju im nude »trgovci nadomjescima«.

Jedna 12-godišnja djevojčica, koja je poslije završila na »sceni«, ispričala je svoju životnu priču:

»Majka sa svojim prijateljem i ja živjeli smo u međuvremenu u različitim svjetovima. Ona nije imala veze o tome što ja radim. Vjerojatno je mislila da sam posve normalno dijete koje je upravo došlo u pubertet. Što sam joj mogla pričati? Ionako me ne bi shvatila. Zacijelo bi mi zabranila, mislila sam. Majku sam još jedino žalila. Dolazila je s posla totalno iznervirana i zatim se bacala na kućni posao. Ali, mislila sam, stara je i sama je kriva što vodi takav malograđanski život.

U međuvremenu sam pronašla novi cilj u svome životu. Zvao se 'Sound'. Bila je to diskoteka u Genthiner Strasse u četvrti Tiergarten. Po čitavom su gradu bili izlijepljeni plakati: 'Sound - najmodernija europska diskoteka'. Ljudi iz škvadre tamo su često odlazili, makar je ulaz bio dopušten samo starijima od 16. godina. A ja sam tek navršila 13 godina. Bojala sam se da me neće pustiti, iako sam u đačkoj iskaznici popravila datum rođenja ...«⁹

Nažalost, istina je da je danas mnogo mladih izgubljeno, zato što još nisu otkrili i prihvatili prave ideale. Ljudsko srce je tako stvoreno ili programirano da se ono nekome mora darivati. Ako to nije Bog, onda će to biti idol - bog kojeg smo mi sami izmislili.

U ovom slučaju bit će to izmišljeni »junaci« izbačeni iz laboratorija Hollywooda, koji će ih od malih nogu zavoditi preko TV-a, videa, zavoditi i pripravljati na jedan nenormalan način življenja u još nenormalnijim uvjetima. Djeca će se sve više pokušavati poistovjetiti s tim svijetom, pokušavat će sebi stvoriti svijet - idealan i topao, prema svojim potrebama -

8 Ibidem, str. 236.

9 Ibidem, str. 60.

na svoju sliku, u kojem će u svakoj poteškoći tražiti utočište u stvarima za koje su se posebno pobrinuli »trgovci nadomjescima«, koji svakodnevno ispituju tržište i sve konce drže sigurno u svojim rukama. Mladi će i ne-svjesno pokušavati ići kroz život i »rasti« s nadomjescima - možete već naslutiti kakve će osobe iz njih izrasti.

Idoli koje današnji čovjek najčešće diže na pijedestal svojih nutarnjih hramova su: užitak, novac, vlast, moć, karijera...

Pitanja kao: *Koje mjesto Bog zauzima u mom životu? Koliko mu vremena posvetim u jednom danu? Trebam li mu uopće posvećivati svoje vrijeme ili sve mogu i sam?*

Sva ova i slična pitanja ostaju neodgovorena ili se nikad i ne spominju. Koje mjesto zauzima Bog u mom životu, vidjet će se jasno po (ne)trošenju nadomjestaka koje kupujem kod prodavača.

Sredstva javnog priopćavanja mogu manipulirati posebno mladima tako što u njima stvaraju »potrebe«, a onda im nude svoje proizvode da zadovolje te umjetno stvorene »potrebe«. TV i film imaju strašnu moć utjecaja na naš podsvjesni afektivni svijet, kojemu dočaravaju život u lažnim, ružičastim bojama, a onda to veliko dijete u nama povjeruje kako je to stvarni svijet i spremno je uložiti sve što ima da bi ga ostvario. Budući da su to ipak samo fantazije, na koncu dolazi do teškog razočaranja koje se nastoji zaboraviti ili barem ubalžiti u drogi, alkoholu, nekontroliranom izražavanju agresivnosti. Ideje koje se vrlo brzo šire preko sredstava javnog priopćavanja mogu zavesti one koji ne znaju kritički misliti, koji primaju sve zdravo za gotovo. A ne smijemo zaboraviti da ideje vladaju svijetom. Preko filmova i TV vrlo lako se utjelove i na afektivni svijet i mladi čovjek na taj način postane rob nečijih ludih ideja, a da toga nije niti svjestan. Slijedeći takav put mladi današnjice počinju sve manje prihvaćati sebe, život kojeg bi trebali živjeti - a koji im je darovan, a jednako toliko prihvaćaju svijet i svoje roditelje.

Kako izići iz tog labirinta, kako se izvući iz ovog začaranog kruga? Lisabonski pjesnik Khalil Gibran sročio je veoma jasno i razumljivo. Poslušajmo ga, možda se u njegovim riječima krije pravi odgovor:

»A žena koja stajaše s čedom na prsima reče:

Govori nam o Djeci.

I on reče:

Vaša djeca nisu vaša djeca.

Ona su sinovi i kćeri čežnje života za samim sobom.

Ona dolaze kroz vas ali ne od vas.

I premda su s vama, ne pripadaju vama.

Možete im dati svoju ljubav, ali ne i svoje misli,

Jer ona imaju vlastite misli.

*Možete okućiiti njihova tijela, ali ne njihove duše,
Jer njihove duše borave u kući od sutra, koju vi ne možete posjetiti, čak
ni u svojim snima.*

*Možete se uspinjati da budete kao oni, ali ne tražite od njih da budu
poput vas.*

Jer, život ne ide unatrag niti ostaje na prekjučer.

Vi ste lukovi s kojih su vaša djeca odapeta kao žive strijele.

*Strijelac vidi metu na putu beskonačnosti, i On vas napinje svojom sna-
gom da bi njegove strijele poletjele brzo i daleko.*

Neka vaša napetost u Strijelčevoj ruci bude za sreću;

Jer, kao što On ljubi strijelu koja leti,

isto tako ljubi i luk koji miruje.¹⁰

Kahlil Gibran, Prorok, Prorokov vrt

ZAKLJUČAK

Činjenica je da se suvremeni čovjek osjeća osamljenim. To se osobito odražava na mlade čija je osamljenost naglašena prekidom uzajamnog komuniciranja s roditeljima, s obitelji. Mnogostruki su razlozi takvog stanja. Spomenimo samo osobitu prepuštenost mladih njima samima. Roditelji su previše zaposleni a da bi se bavili djecom. U krajnjem slučaju nastoji djeci učiniti život ugodnijim prema onoj 'imaju svi pa zar moje dijete ne može imati', pozivajući se na društvo koje uvjetuje takvo ponašanje. Takav krug se mora razbiti. Roditelji moraju djeci dati sebe, svoju ljubav kao i prave vrijednosti i tako ih spremiti za život dostojan života.

10 K. GIBRAN, *Prorok, Prorokov vrt*, Grafički zavod Hrvatske, Zagreb 1987, str. 15.

*THE ATTRACTION OF DISCOS.
ALIENATION - FLIGHT FROM REALITY.*

Anto BOBAŠ

Summary

In a popular way, the author discusses the relationship between parents and children and their respective isolation. There is a lack of communication between parents and children; the consequence of false judgement of values in life - love, confidence, conversation, listening, the media, school cannot be substitutes for the warmth and security of the family. It is, therefore, necessary to return to fundamental values and to incite parents to re-accept their children and their well-being as a priority.